

Any XIV

Barcelona 5 de Decembre de 1901

J. J. y Margale

Clapa 105 do E. Santos. P. Teatro.

En Pi y Margall

Las glories de Catalunya van desapareixent. Ahir era en Pitarra, en Balaguer; avuy es en Pi y Margall.

El temps, l'etern nivellador de 'ls] altibaixos de la humanitat, va segant una per una las figuras culminats y deixa sols la vulgaritat, la desesperadora vulgaritat.

Tal es la lley general que may deixa de cumplirse; no podia donchs fallar en el cas de 'n Pi y Margall, á pesar de que l'home bó, just y sabi, semblava una excepció en lo de viurer llarchs anys com ho era també en honradés y serenitat de judici.

L'home de neu li deya la veu pública y semblava que com la neu de 'ls Alpes ò com el glas de las regions polars havia de ser etern é incommovible, havia de veurer desfilars dias y anys, aconteixements y homes. Desgraciadament, la llima eterna del temps que tot ho abat y tot ho disgrega, ha fos la neu, s'ha cebat en la octogenaria fermesa del home més just, del filosof més sincer y valerós, del polítich més honrat que may hagi existit á Espanya.

Va ser joch de pocas taulas; en la primera decena del mes passat, don Francisco que may se feya avar de sa cultura ni de sa poderosa inteligencia, fou invitat á deixar ohir sa veu á la joventut, desde la cátedra de la "Unió Esco'ar" de Madrid.

Al surtir d'allí—per cert rodejat d'una munió de joves entusiastas, admiradors seus—va refrescarse. Ja no s'aixecá del llit Dolsament, modestament com sempre havia viscut, van desapareixe d'aquest mon sa poderosa inteligencia, son esperit generós, sense fer gemegar las prempsas, sense fer enrahonar als rotatius, ab aquella senzillés y aquell horror á la exhibició que l'havian distingit tota sa vida.

* * *

Don Francisco Pi y Margall era barceloní, batejat á Santa Maria del Mar. Nasqué el 12 de Juliol de 1821; de manera que comtava al morir 80 anys llarchs. Dato curiós; nasqué en la mateixa casa del carrer de 'ls Banys Vells, ahont molts anys després en Peynador cometé l'assassinat que 'lportá al pal. Lo pare de 'n Pi era guixaire; sa mare estirava puntas de cuixí.

Desde molt jove, encare estudiant als Escolapis s'edicava al cultiu de las lletres, lo que simultanejá després ab los estudis de la carrera de Dret, en la qual obtingué el títol de doctor l'any 1847. Sos primers treballs literaris foren dramas y poesias que prompte abandoná per dedicarse á la crítica artística y literaria en quina especialitat va ferse tot seguit un gran renom. A la edat de 18 anys escrigué la continuació del tomo «Catalunya» de la obra «Recuerdos y bellezas de Espanya» qu' havia comensat lo genial Piferrer y val á dir que á pesar de la seva joventut, no desmeresqué en res la continuació del comensament. En las páginas d'aquella

obra magna quedá demostrada la gran valúa de 'n Pi, sa inmensa cultura y sa competencia artística.

Simultanejantlas ab sas lluytas artísticas y literarias y ab l'exercici de la abogacia comensaren á concretarse sas ideas políticas al costat de 'n Cuello y l' Abdón Terradas, constituhint el primer foc d'homes generosos que penetrantse de 'ls últims avensos de la ciencia política, comensaren á treballar pera 'l millorament de las classes proletarias.

Passá després á Madrid y allí treballant en empresas literarias y jurídicas conseguí la consideració de grans y petits. L'any 1854 doná á llum sa obra «Reacción y revolución» en la que fixá d'una manera definitiva sos ideals polítichs; á consecuencia d'aquest llibre se desencadenaren sobre en Pi las iras del poder, veyentse obligat á refugiarse á Vergara durant algún temps. Tornat á Madrid dirigí bastants anys el diari «La Discusión» fins qu'allá per l'any 1864, convensut de que la situació d'Espanya exigía un va-y-tot desesperat de 'ls que podian salvarla, s'posá á conspirar obertament á favor de la revolució y la república. Fracassada la conspiració, l'any 1866 s'vegé obligat á expatriarse, refugiantse á Paris, ahont residí fins á 1869, guanyantse la vida ab traduccions.

Vencedoras las ideas lliberals ab la revolució de Septiembre, l'any 1869 torná en Pi y Margall á Espanya, essent elegit diputat en las famosas Constituyents per la ciutat de Barcelona. En aquellas Corts memorables la paraula de 'n Pi posada al servey de las ideas ultraradicals troná vigorosa en favor de la república. D'acort ab en Castelar, avans de que aquest abdiqués el credo federal, van ser aquestos dos homes los que més republicans van fer y 'ls qu'assentaren la idea de la federació, que luego en Castelar, havia de trahir vergonyosamente.

Després del rápit reynat d'Amadeo vingué la proclamació de la república y desde 'ls primers moments en Pi va ser un de 'ls homes indispensables en lo nou estat de cosas.

Ministre de la Governació primer, després president del Consell de ministres y finalment president del poder executiu, en Pi y Margall fou durant algún temps—per desgracia curt—árbitre de 'ls destins de la nació. Per formarse cárrech de lo difícil de las circunstancias, hi ha que girar la vista á n' aquells temps. La insurrecció cubana per un cantó, los carlins á la montanya per l'altre y finalment las ciutats més populosas de la península proclamant els cantóns y erigintse cada ajuntament en foc de desmembració, feyan d'Espanya un ciri que cremava per las dugas bandes. Y en Pi, ab la serenitat de sempre, l'home de gel de tota la vida, dirigint desde Madrid ab impertubable calma, dictant disposicions á cada nou perill y acudint per tot. Solament la traició de 'ls mateixos republicans podia ferlo caure de son lloch d'honor y la traició vingué. En Castelar pujá á la presidencia, renegant de la república federal y allavors s' retirá en Pi de la política activa, permaneixent allunyat de las Corts republicanas fins qu'aquestas foren disoltas per las bayonetas de 'n Pavia.

D'allavors ensá, la vida de 'n Pi ha sigut exemplaríssima; per trobar precedents á sa conducta es precís girar els ulls á las democracias grega y romana. Sa inmensa popularitat, sa gran influencia po-

lítica no li serviren may pera treuren lo més petit guany; veritat es que totes sas ambicions 's reduhían á sos llibres y á sa familia.

Diputat perpètuu per Barcelona, Figueras, Sabadell, Tarrasa y Tarragona, assistía constantment al Congrés, ahont á cada comens de legislatura atacava 'ls presupostos ab terrible lógica. Sa veu queya en el buyt, pero cap diputat podia com ell aixecar ben alt el front devant de sos electors.

Ell renunciá la cessantía de ministre; ell treballá fins á última hora escrivint articles ó defensant plets pera menjar; ell atacá ab gran valor cívich la política suicida de 'ls governs de la Restauració; ell fou l' únich que hi vegé clar en los problemas colonials y l' únich que doná consells justos y precisos porque Espanya surtís del fanch ahont estava ficada fins al coll. No fou escoltat; l' autoritat de sos anys y de son cervell de pensador fou ofegada per una ratxa de bojería patriótica y el resultat fou el previst. Espanya caygué pera sempre més en lo pregón abím de una derrota sens exemple.

Ahir encare, en plé moviment regionalista sa veu clara y serena, may defallida pel dupte ni enterbolida per las abdicacions, senyalava als governs y als pobles un camí á seguir. L' únich camí recte y segur per arribar á salvar la nació. La sordera incurable y la ineptia intelectual de governants y governats feu que sos consells no fossin seguits. Algún dia se 'n tocarán las consecuencias.

*
*
*

Devant del home honrat é íntegre que sempre seguí la ratlla dreta; devant del polítich clarivent y patriota com cap altre; devant del pensador insigne y del literat de cap d' ala; devant del Mestre en fi, quals inspiracions han sigut sempre las que han guiat aquesta modesta publicació, LA TOMASA acota el cap y surtís del fons del cor envia á la tomba de 'n Pi y Margall un recort y una llágrima.

¡Descansi en pau y son exemple 'ns inspire!

LA TOMASA.

A UN...

—¿May pencas y gastas sempre ab pródiga esplendidés?

Be!.. Vaja!.. Be prou que massa ta muller sabrá 'l perquè...

Mes, no tant te n' envaneixis de ton benestar plahent...

¿Que potsé 't creus ésser l' únich en lo regne dels *neuters*. ?

Fuig home!, D' aquets misteris jo sol, ne conech á cents...

RAMPALLS.

Armonias conyugals

La pau de casa es la millor, per xó en la meua hi reyna molt; tan jo y la dona com ella y jo sempre á tot' hora nos fém petons alló que dihuen: vivim los dos com dugas *tórtres* com dos coloms. May en la vida tenim rahons; sí; m' equivoco no mes dos cops al any, á casa, fém molt soroll, sols dos vegadas pro duran poch: l' una tres mesos y l' altra nou; fora disputas. ¡que bé, estich jo!

S. BRUGUÉS.

PARA NAVIDAD — GRAN SURTIDO EN

LITOGRAFIA · ESTANY = 6, S.ⁿ Ramon, 6.

BARCELONA

MISCELANEA

—Es dir que fent de camarera no tens son y encara pagas una pesseta diaria al amo? No ho entench.
 —Es clar, home... ¿Y 'l gasto de rentar llenols y refer matalassos qui li pagaria al amo?

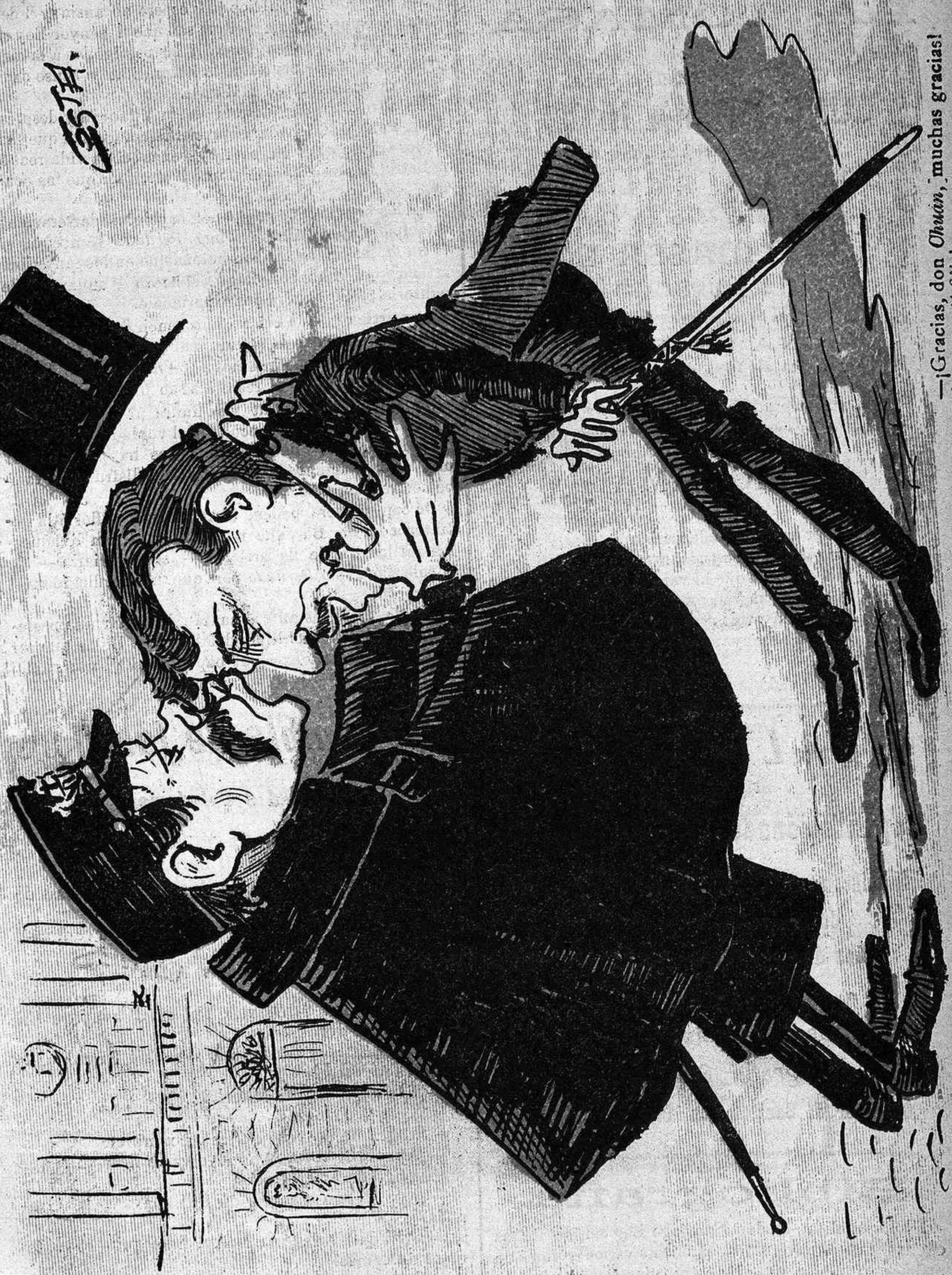

—Vaja; en vritat sigui dit De 'n Lerroux á n' en Robert hi va tanta diferencia com del Gurugú (.) al Montseny.

—Aquest senyor del darrera s' empenya en ferme l' amor ¡Ay fillet, si tú sabias que t'inch aburrits els pops!

ESTA.

MÚNIGIPALS À DOTZE RAUS

—¡Gracias, don Ohán, muchas gracias!
le doy un petó filial...

Regalos als lectors

— DE —

LA TOMASA

LA TOMASA

CUPÓ PRIMA N.º 13 (1)

Que dona dret á adquirir per

UN RAL

joguet cómich en un acte y en prosa

PER MASSA BÓ

original de JAUME CAPDEVILA

qual preu corrent es lo de

UNA PESSETA

(1) Caduca als vuyt dias ó avans si s' agotan
ls exemplars.

EPIGRAMA

Per aprendre jo d' escriure
vaig aná á un estudi lliure
y al moment que hi vaig aná
la cartera 'm van robá.
Per ensenyarme d' escriure,
me van ensenyar de... viure

PLATON PEIG.

TALONARIS

— PERA —

apuntacions del sorteig de Nadal

Magníficament litografiats é impresos á

dugas tintas ab l' alegoria de la Fortuna

Los de 100 fullas, á 80 céntims

„ „ 50 „ á 50 „

Ventas al per Major y Menor

Litografia Barcelonesa

6, Carrer de Sant Ramón, 6. - BARCELONA

Bibliografia

La personalitat de don Santiago Boy en las lletres catalanas no es nova. Porta publicats varios volums de articles exquisits y porta estrenadas també algunas obras excelents ja ab sa sola firma, ja ab la col·laboració d' altres escriptors, com ell notabilissims. Sense pecar d' exagerats y sense que pugui pendres el nostre elogi

á bombo interessat-ja que no coneixém al Sr. Boy y Verdalot ni de vista-podém dir que quan dit escriptor edita un volúm, el públich ja l' espera ab ansia y 'l devora ab complacencia perque sab que 'l senyor Boy es de 'ls pochs que saben buscarli las pessigollas á la alegria, sense fugir per xó de la naturalitat y sense caure en xavacanerias de mal gust.

En altres termes; després de 'n Vilanova y després de 'n Pons y Massavéu, el prosista humoristich que sab millor transportar en catalá escenas de la vida real á la lletra impresa, es sens dupte l' escriptor que 'ns ocupa.

En los articles que componen la colecció darrerament estampada ab lo titol de *Tinta Perduda* campejan si fa no fa, las mateixas condicions que en los anteriors articles que li haviam llegit, si be ab l' afinament de punteria propi de la major experiencia.

Los articles de la colecció no tenen desperdici. Son quadros arrancats de la vida real en lo que té de mes popular; son visions illuminosas del nostre modo de ser, de las nostras costúms, recullidas ab una percepció admirable per sa exactitut y sa finura, al mateix temps qu' ab aquell bon gust peculiar del verdader artista.

La lectura de *Tinta Perduda* nos ha proporcionat una estona deliciosa que desitjariam disfrutessin també nostres llegidors.

De cap manera podém correspondre millor á la galanteria del Sr. Boy, que reproduhint al peu d' aquestas ratllas un de 'ls articles — sense triarlo — de la colecció *Tinta Perduda* pera que nostres llegidors el saborejin...

Per llegir els restants s' haurán de gastar una peseta, qu' es el preu del llibre del Sr. Boy. Llibre que per la bona impressió y excelent paper, resulta baratissim.

La rambla de las flors

(De 8 á 9 del dematí)

La nova guia de tots los carrers y plassas de Barcelona.

— ¡La rateta americana! Deu céntims!

— ¿Ahont vas, Marieta?

— Cap á la plassa qu' es tart. Adiós.

— ¡Adeu, m'ca!

— La *Publidad*, el *Daluvio*, el diari d' avuy qu' hi ha partes y ùtima hora..

— ¡La llista del *Toreo*, ab la segona á Barcelona!

— ¡Adeu, rossa!

— ¡Passiobé, senyor Maurici...

— ¿Qué 'l coneixes?

— Fuig, que no veus qu' es un ximplet.

— ¡Ah, tñ! Escolta ¿Ahont te vares ficar ahir que no 't vaig veurer en lloch?

— ¡Ay, ay! ¿no 't vareig dir qu' anava á la Granada?

— ¿Alli dalt vares anar? ¡Ay, filla, quin reventament de camas!

— No ho creguis.

— ¡Ah, escolta! ¿que hi vares trobar á n' aquell?

— ¿En Guterass? Y donchs, per ell se va fer la festa.

—Ay, noya, no sé com t' agrada aquell xicot; es més ranci...

—Aquestos son los que tenen quartos.

—Tampoch t' en darà cap. ¡Vaya quin un lo seu pare! Es d' aquells que no gastan may mocador de mocar. ¿Y sa mare? es d' aquelles que per no gastar carbó, cou las monjetas ab lo gas de l' escala.

—¡Apa noya que la boca t' es mesural!...

—Ja sabs que lo mateix va dirte l' Isabel.

—Fuig, dona, ¿que per ventura es gayre després lo teu?

—Ja sabs que 't consta que m' ha pagat lo xocolate més de quatre vegadas.

—Si, pero es d' aquell de quinze céntims. Son las sobras de las xicras mal llepadas.

—Pitjor lo teu que 't porta á Somorrostro á menjar sorra, y á beurer aygua de mar.

—¿Que no sabs que purga?

—Y fa sortir los mals humors...

—Vaya, *ab such*, que t' hi conservis.

—Adiós, fins un altre dia.

—¿Falta un ramet de violetas? ¡Quédissen un per cinch céntims!

—El calendari, el Saragossano, el Hermitá y el del Pagés. Lo verdader calendari de l' any nou.

—¡¡El niño meón diez céntimos!!

—Noy, dom un anunci.

—Tú por la acera...

—¿Y are?

—Ni are, ni después.

—Be, home, no dongui empentas per aixó.

—*Ya sabes que no se permite pasar con bultos por el centro de la Rambla.*

—Dispensi que no ho sabía.

—*Es que á tí ya te conozco. Cada dia haces lo mateix.*

—¡Mirin una llibreta y llápis, per deu céntims!

—¡Els de deu á cinch céntims!.. que son de pell de cabra... ¡A qui li fan falta uns cordóns per las sabatas!

—¿Qué tal Joanet?... ¡avuy si que t' has llevat demati!

—¿Vols vindrer? ¡Au, acompányam!

—Qu' hem d' anar molt lluny?

—No; fins aquí á la florista perque 'm fassi un ram bonich.

—¿Qué tens algún sant á casa?

—Un dimoni. Es lo saut de l' Elvira.

—¿De la teva dona?

—Si.

—¿Y li compres un ram?

—¡Cada any lo mateix! Ab deu rals ne surto.

—¡Si que será poca cosa!

—¿Qué? Ab dos rals de flors, y vuyt de vert, las floristas fan un ram que no passa per l' entrada.

—Si t' hi posan tot ufals...

—La questió es qu' ompli.

—¡Llástima que no crihis cabras!

—¿Be, que m' acompányas?

—No noy, tinch d' anar al despaig.

—Donchs adiós. Ja 'ns veurém.

—¡¡Felicitats!!

—¡Cinquanta vistas de Barcelona per deu céntims

—Boquillas per cigarrillos, d' àmbar y espuma; botonets per la petxera; gomias per las carteras... ¡barato, noyas, barato!

—¿Ahont va, Paquita, á n' aquesta hora?

—¿Escolti que no li va deixar cap recado per mi, l' Arturo?

—¡Dolenta! ¡Ja ho devía sapiguer!

—No; pero m' ho pensava.

—Donchs aquí te aquesta tarjeta y aqueix ramet que m' ha deixat perque li dés.

—¿No més qu' aixó?

—Res més.

—Lo de sempre. Moltas flors, molts cartróns y cap diné.

—El juguete más bonito y más barato para *nen* y para *nena*.

—*E' gran discurso entero pronunciado...*

—¿Que vens cap amunt, Pepeta?

—Si, pero no vuy pujar ab la Catalana, qu' haig d' aixecar massa la cama.

—Esperém un eléctrich.

—Traspassa...

—Nyech... Nyech...

—¡Vaya un susto de darnos!

—¿Que no ho sentiu? ¡Badochs!

—¡Nyébit!

—Quin modo de córrer. No se com no hi ha mes desgracias.

—¡¡Adiós ressalada!!

—¿Y are? ¿Qui es aquell altre ximple?

—Un torero, que no l' hi veus la cua.

—¿Qu' estrenas cistell?

—¿Qué 't sembla aquet moble?

—Lo trobo massa gros. Sembla una calaixera sense portas.

—Ja ho vaig dir á la senyora, pero es d' aquellas que gastan dos duros per un cistell y 't donan dos pessetas per anar á plassa.

—¡Tot hi deu ballarhi!

—Y tal. Ara mateix sento qu' els sigrons sembla que fassin maniobras.

—Tú, ara 'n ve un, ¿que hi pujem?

—¡Tú, noy!

—No cridis, ja parará.

—Qu' ets amiga del cotxero que hi vist que reya.

—Y tal, si sempre que 'm veu toca un pas doble.

—Deu esser la senyal perque te 'l miris.

—Si, per ell estich,

—¿De quin pá fas rosegons!

—No filla. Pero no 'm serveix.

—¿Per qué?

—¡Qu' ets bledal! ¿No 't vaig dir qu' era casat?

—Tens rahó, com que fa aquet posat tan tierno y dona aquellas miradetas...

—Si, fiat dels casats.

—Que son aquets pitos... *usted* ¿que hi ha foch?

—*En la calle de 'l Infern.*

—Allí ray que ja hi están acostumats.

—¿Qu' es alló? ¡Quina gentada!

—Es qu' han agafat un gos, ¿no veus los del carre-tó?

—¡¡Vóltal!!

—¡Baja y yarrás como te voltaré yo! ¡Eh, noys, fora d' aquí!

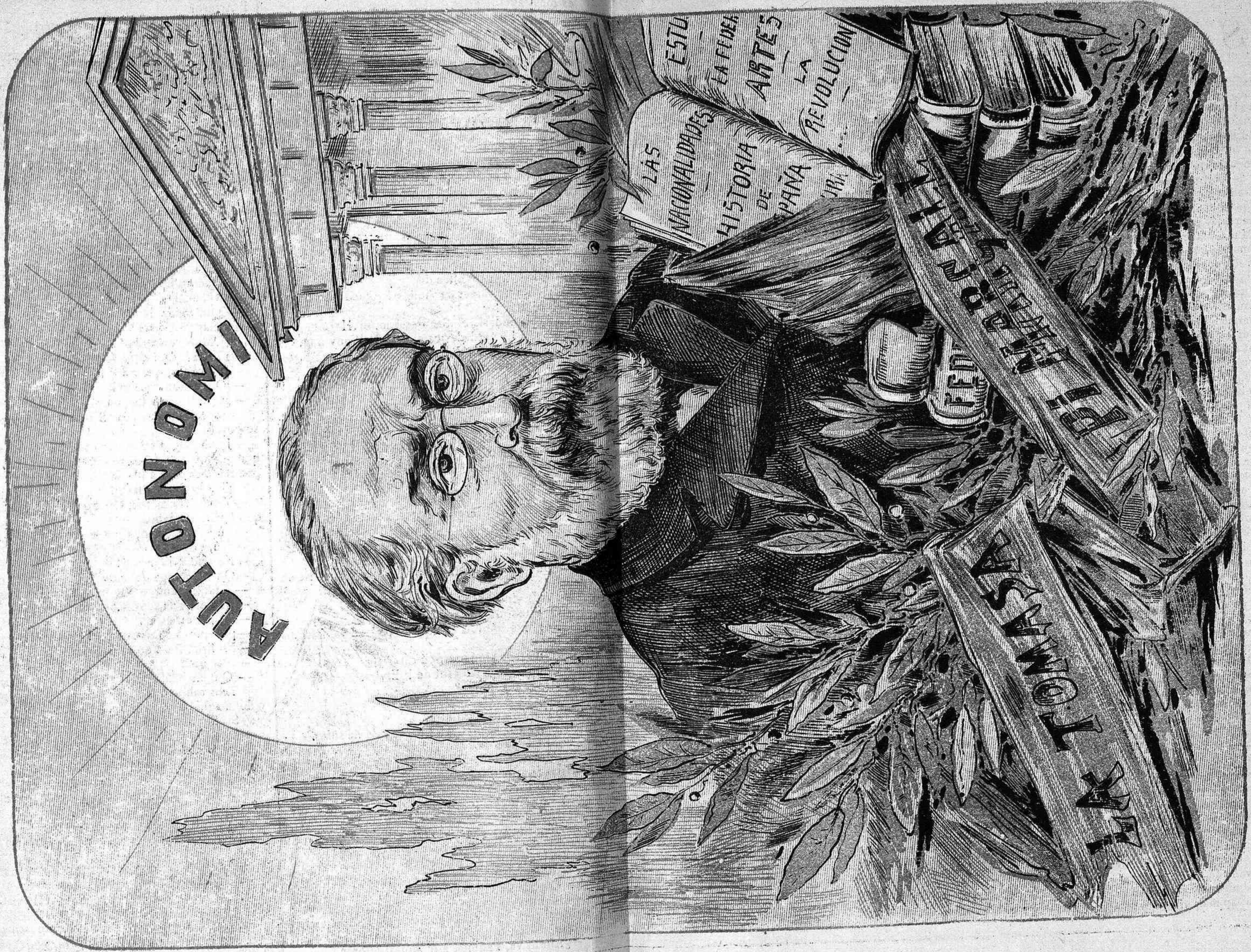
—¡Quin gos mes maco: de segur qu' el matarán.

—No, que nos lo comerém ab patatas.

—¡Que son bruts! Ara 'ls ha fugit ¿Has vist? ¡Bravo, bravo.

—¡Redios! y escaparse delante de un concejal!... *Lo que es hoy no almuerzo que no se agafe otra vez lo gos.*

SANTIAGO BOY.

¡Gloria al home! En tant moria
com Sol que del mon s' allunya,
lo sèu esprit resplandia
ab la llum de *Autonomia*,
¡qu' es l' ansia de Catalunya!

MAS PRIMERAS RELACIONES

Lo cotxe rodolava y la Carme friso-
 movia's en l' assiento, pàlida, ab ulls irats,
 sense acertá á descloure 'ls llavis fent preguntas
 per por de no trahirse, sa angoixa delatant.
 ¡Be prou l' endevinava lo seu suplici horrible!
 ¡Be prou que 'ls esbrinava sos pensaments secrets!
 —Deu meu!—ella pensava—conceix tota ma historia
 y ara pretén qu' ab l' altre vagi á tení un careig.
 Per fi al lloch arribárem; l' *auriga* la portella
 va obrirnos. Muda, blanca, més blanca qu' un paper,
 baixá tan tremolosa que casi cau á terra...
 Vaig corre en son auxili, prenentla de brasset
 Igual que 'l gat 's gosa en allargá 'l martiri
 del ratolí qu' urpeja, sense matarlo may,
 aixís jo per donarli respir, fent la rialleta,
 vaig dirli;—Carme hermosa ¿qué tens? ¿t trobas mal?
 —Oh si, va dí agafantse com náufrech á una taula;
 tant malament me trobo, que ni caminar puch
 No 'm fassis pujá escalas per fer eixa visita...
 —Oh no, ja no es possible. . ¡venim de massa lluny!
 —Donchs déixam á la fonda y tu si vols pots ferla. .
 —Si es joch de pocas taulas; no més pujá y baixar
 —T' esperaré á la escala.—No ho vull de cap manera
 ¡Fins qualsevol diria que tems de pujá á dalt!
 Veyentse acorralada en sa darrera excusa;
 —Aném! va dir resolta, ab lo posat mateix
 que 's llenca 'l suicida entre las blavas onas
 que sab han d' engolir-lo per no surtir may més.
 Pujárem. . A la porta, un rétol aixís deya;
Roure-Abogado. Truco... Una minyona surt
 Per en Narcís demano.—¿A qui dech anunciarli?
 —A dugas coneixensas que venen de molt lluny.
 Nos fa esperá una estona. Per fi, en la pessa próxima
 s' ou un trepitj... s' acosta... ¡Com salta lo meu cor!
 Es ell.. —¡Mercé! li escapa. Ella fa un crit, desmaya's
 y drets quedém mirantnos de fit á fit tots dos.

Una pausa terrible, llarga, llarga
 segueix á aquella escena.
 Després, lo meu rival se 'n va á la porta
 y la tanca depressa...
 Se 'n torna cap á mi y 'm diu;—Assentis.
 Luego va cap á n' ella
 li arruixa 'ls polsos y li fa qu' ensumi
 un petit pom d' essencias
 y quan ella obra 'ls ulls y en sí retorna
 al meu costat s' assenta
 y diu;—Molt senyor meu; jo li suplico...
 ¿Qué 'l porta á casa meva?
 —¿Y m' ho pregunta? faig .. ¿Vosté 'm pregunta
 lo que 'm porta aquí á véurel,
 quan vosté s' ha trahit al nomenarla
 y se 'ns desmaya ella?
 —Aixó, pot volguer dir que 'ns coneixíam
 d' avans de l' hora aquesta
 y coneixers' un home y una dona
 no es cap mal, ni es cap mengua...

—Segóns y cóm! Quan l' amiatat es lo únich
 que hi ha en la conceixensa
 no es cap mengua, hi convinch.. Pro quan hi juga
 l' amor, cambia d' aspecte.
 ¡Vosté li ha fet l' amor á n' eixa dona!...
 —No ho nego, uns anys enrera;
 pro l' haverse estimat, no es cap delicté...
 —Segóns modo y manera...
 Si l' amor es platónich ó ab miradas
 senzillas s' acontenta,
 no es mal havé estimat, pro quan se roba
 la flor de la ignocencia
 á una donzella y se la fa *querida*
 y es dorm molt temps ab ella
 la cosa es diferent!! —Pro ¿qui ho afirma
 aixó?—¡La carta aquesta!
 La lletra es de vosté, Narcís .. Suposo
 que reconeix la lletra!

Va callá l' advocat. Hi hagué una pausa.
 Després, ab certa flemma
 va dir—Dém'ho per cert.. Pero en l' assumpto..
 ¿qui li dona candela?
 —¿Qué vol dir?—Molt senzill. ¿Quin dret invoca
 per surtir en defensa
 de la Carmeta y son honor? .. Respongui
 —Donchs... ¡que soch marit d' ella!
 —¡Apréta!... ¡Ja! ¡ja! ¡ja! ¡ja! Y una riallada
 ressoná en mas orelas. .
 Sentirlajo y plantarli en mitj de 'ls nassos
 una *pinya* superba,
 fou cosa d' un instant.—¡¡Vull sanch!! cridava
 vull rentar eixa ofensa...
 —Jo també! deya jo—¡Surtim á fora!
 —Aquí dins, devant d' ella
 —¡Un arma!—També 'n tinch!.. Dugas cadiras
 van alsarse rabentas...
 Allí anavam tots dos á estabornirnos.
 Per sort la Carme, llesta
 aná á la porta tot xisclant;—¡Socorro!
 la obrí... y com una fletxa
 entrá la dona de 'n Narcís...
 Va caurém
 de sorprés l' arma en terra,
 y un crit de—¡¡Montserrat!! llensá ma gola
 al veure á la morena
 qu' allá en el Parque, en la Secció marítima,
 lo goig 'm feu coneixe
 brindantme al aire lliure en blana sorra
 sas primicias de verge.

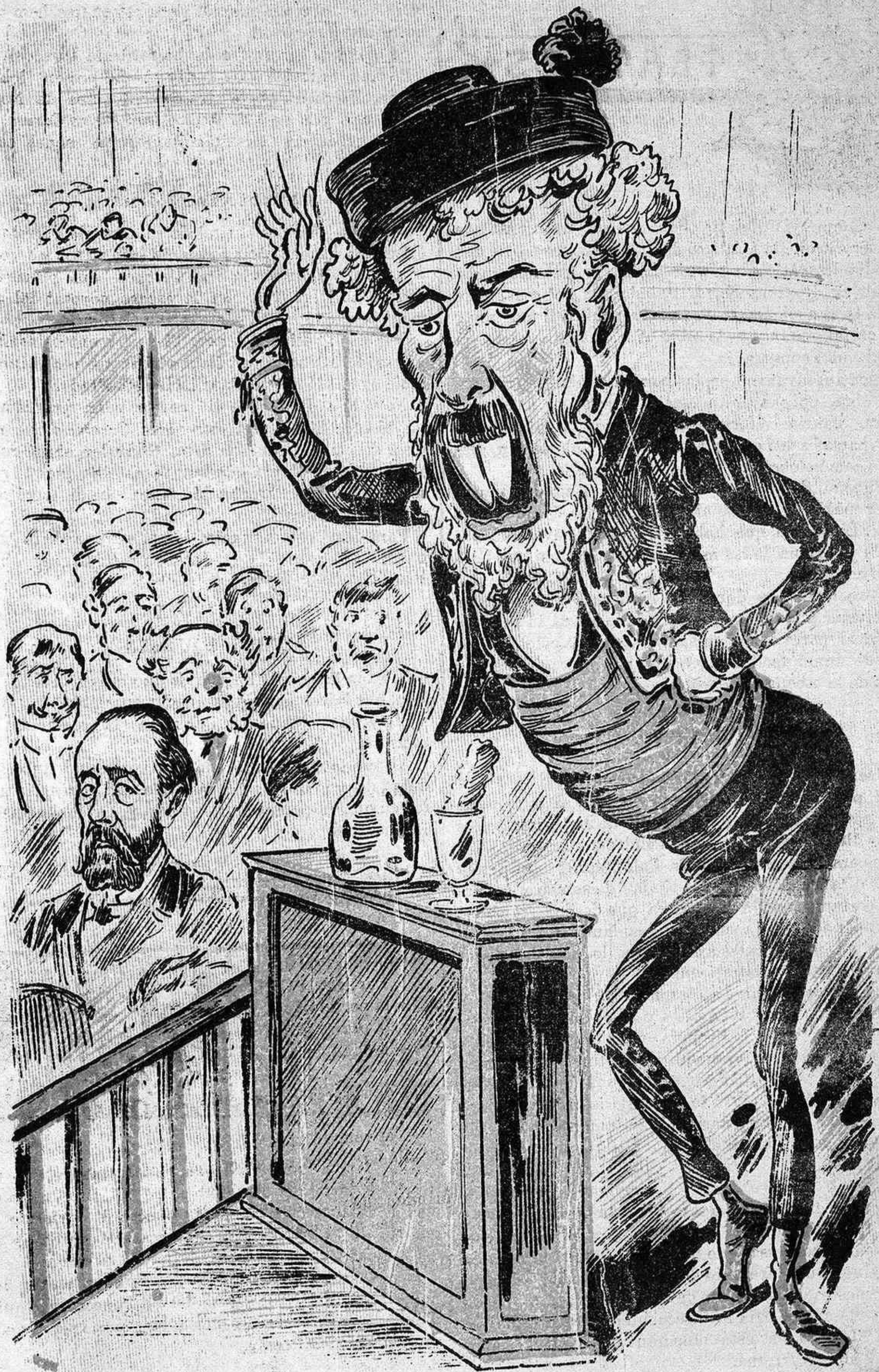
Devant de 'ls ulls acusadors de 'ls altres,
 vaig esclatar en una rialla inmensa
 mentres la Montserrat;—¡Es ell! cridava
 y desmayada queya.

M. RIUSECH.

(SEGUIRÁ)

LA TOMASA

EL GRAN PALLASSO

Ell sempre d'ignals maneres
surti del pas fent ei graciós,
ó arrencant... per peteneras!

PRINCIPAL

La companyia del Sr. Sanchez de León ensajava pera ser estrenada á últims de la present setmana una comedia dramática de nostre amich lo notable juriconsult Sr. Rovira y Serra, titulada *Sin gobierno*, pero agrahida al poch *amore* que nostre públich li mostrava, s'ha cridat *andana* y la obra *Sin gobierno* s'haurá quedat sense companyia.

Hosentim vivament per las bonas notieias que teniam de l'obra, puig ab ella estém segurs que lo senyor Rovira, hauria refermat de nou los aplausos que l'any passat sentí en lo teatro Romea, ab sa tan discutida com celebrada obra *Gent de vidre*.

També es de sentir l'abandono mutuo de companyia y públich, perque aixís 'ns privará d'aplaudir á la Sra. Lamadrid, que habia demostrat envejables facultats y ser una de las més notables actrius que té lo teatro castellá.

La execució que donava á *El loco Dios*, res tenia que envejar á la de la Guerrero. No en vá la senyora Lamadrid, porta sanch en sas venas de la célebre Teodora (de igual apellido) y que anys enrera sigué una gloria de la escena espanyola.

LICEO

La sens dupte més inspirada obra de Verdi, *Aida*, ha servit pera donar la reputació deguda al ja notable tenor catalá Sr. Palet, puig á pesar de necesitarse pera cantar dita particella possehir facultats extraordinarias que encara no posseheix lo Sr. Palet, per lo molt aguda que es dita ópera, lo preciós timbre de sa veu y lo perfecte portament de la mateixa fa que desde la romansa del primer acte fos ja sumament aplaudit y entussiasmá de un modo extraordinari en lo *duo* del tercer acte que cantá magistralment.

En dita ópera, hi debutaren las Srtas. Popovici y Borissoff, en las protagonista y Amneris respectivament distingintse la primera en los cantábils á mitja veu que cantá deliciosament. En los aguts, á causa de flaquejarli algo, algunas vegadas desafinava. En conjunt agradá. En quant á la Srta. Borissoff, se distingí de un modo extraordinari en la indumentaria del personatge, que lo vestí ab luxo y rigurosa propietat artística.

També ab *Aida*, se dongué á coneixer lo mestre Barone y si be en certs moments portá la ópera ab massa precipitació, abusant per lo tant dels efectismes no obstant hém de confessar que 'ns agradá perquè la obra de Verdi tingué una execució de conjunt notable y demostrá ser mestre de energia y de coneixements.

Pera dissapte y baix la direcció del mtre. Fischer, se posará *Sigfrido* y s'está preparant lo debut del tenor Sr. Biel ab *L'africana*.

NOVETATS

Res de nou hi ha hagut, puig *El conde de Saint Germain* que estava anunciat pera estrenarse, hem vist s'ha retirat del cartell.

Si habia de ser un fracás, ha fet be la Direcció. Se creu probable que lo dia 11 del present debutará lo Sr. Zacconi, ab lo drama en 3 actes de Novetta *I Disonesti* y lo en 1 de Bracco *Don Pietro Caruso*.

Ab verdadera ansietat es esperat aquet célebre artista.

CATALUNYA (Eldorado)

Jiguero chico es lo titol de la sarsuela darrerament estrenada havent obtingut escás éxit ab tot y dosempenyar lo protagonista la Sra. Campos que procurá lluhirs'hi, no logrant'ho per la escasa novetat del argument ja que té molta similitut ab *Caramelo*.

Segóns notícias *Jiguero chico*, ha entussiasmat d'un modo extraordinari als madrilenyos per la inmillorable execució que hi dona la Loreto Prado.

No volém duptar de dit rumor puig recordém que també succehí igual el estrenarse *Caramelo* que ab tot y ser desempenyat per la Srta. Gonzalez, sigué rebuda ab despreci la obra, alborotant la mateixa quan la representá la célebre Concha Martinez que hi lográ un de sos millors triomfs.

Pera demá está anunciat com á estreno de la setmana, *El coco*, sarsuela de Jackson y Rodriguez, ab música del mestre Vives.

TIVOLI

CIRCO EQUESTRE

Son tan frequents los debuts que presenta lo Sr. Alegria, que la companyia ha quedat en gran modo trasformada y casi tots los artistas que la componen son nous.

Ab tot, la empresa no dorm y pera avuy anuncia lo debut del trio Rossi y prepara una extraordinaria novetat en que hi pendrán part 40 clowns y clownesas.

¿Que será?

UN COMICH RETIRAT.

Don Ramón Puncernau, duenyo del establiment de sarteria del carrer del Hospital núm.º 107, titulat «La ciudad de Sabadell» ha tingut l'atenció d'enviarnos una mostra de 'ls mirallets de butxaca que regala als seus parroquians, ab motiu de la temporada de hivern.

L'obsequi es bonich, elegant y es bona mostra de la importancia del establiment del Sr. Puncernau, á qui felicitem expressivament y doném las gracias per sa amabilitat envers nosaltres.

Dissapte va sortir pera Madrid á l' objecte de portar una corona al venerable Pi y Margall y assistir á son enterro, que tingué lloch diumenje; una comissió de federals barcelonins, entre 'ls que figurava nostre distingit amic Sr. Vallés y Ribot.

Pero es alló que 's diu. Els homes proposan y las companyias de carrils disposan. Els expedicionaris no pogueren passar de Reus per estar la via interceptada á causa de un descarrilament.

Aixís, donchs, acordaren tornar á Barcelona ab lo sentiment de no poguer assistir al enterro del jefe y mestre. No obstant, no hi ha mal que per bé no vingui y tal ha succehit en aquel cas.

La expedició per anar á Madrid á tributar á ne 'n Pi y Margall un recort de part de 'ls federals cataláns, ha sigut ampliada. S' han adherit á la idea moltíssimas personas y dissapte dia 14, en un tren especial surtirá cap á la Cort una munió de federals.

L' acte promet revestir una importancia excepcional, á pesar de que no hi anirán tots els que voldrian per dificultats metálicas, puig ja es sapigut que en l' honrat partit federal no abundan els cressos.

Fém vots perque la idea 's porti á cap y la representació siga numerosa.

En Pi y Margall 's mereix aixó y molt més.

Fluixa saragata ha mogut l' Urzáiz ó siga 'l ministre d' Hisenda, ab sa Mey decretant que 'ls drets d' Aduanas 's paguin d' aquí endevant ab or.

Els que jugan á la Bolsa han rebut la noticia ab alegría y desseguida tots els valors s' han cotisat en alsa. En cambi 'ls treballadors s' han enterat del decret del Urzáiz ab terror, perque entre 'ls molts articles que pagarán los drets ab or, s' hi comptan las farinas, el bacallá y el petroli, qu' ara segóns se diu costarán un ull de la cara.

La cosa no está encara ben dilucidada y sembla que hi ha duptes sobre si 'l decret del pago ab or, resultarà beneficiós ó perjudicial al país.

Ja desd' are m atreveixo á for nular una profecia y es que 'l pobre surtirá perdent. L' amarga experiencia m' ha ensenyat que totas aquestas cosas de 'ls ministres acaban de la mateixa manera; apujantse el pa.

Ja veurán com no falla.

Un de 'ls molts rasgos de la integritat de don Francisco Pi y Margall.

Sapigut es que 'ls diputats y senadors gosan franquicia de Correus y además poden demanar paper d' escriure y sobres als ugiers del Congrés ó Senat, els que s' apressuran á servirlos, pagant com es natural la Nació.

Molts diputats y senadors usan y abusan d' aquestas prerrogativas, fins al punt que molts d' ells, comerciants, banquers y homes de negoci, tiran tota sa correspondencia al Congrés ó Senat y mentres exerceixen el càrrech no pagan de la seva butxaca ni un plech de paper, ni un sobre, ni un sello de cinch céntims.

Donchs bé; els empleats del Congrés han manifestat á la mort de 'n Pi y Margall, que no tenen may recort de que don Francisco 'ls hi hagués sollicitat un sobre ni un full de paper de 'ls que paga 'l país y que si bé es cert que tirava sa voluminosa correspondencia en la estafeta del Parlament, totas las cartas duyan sempre enganxat el corresponent sello de 15 ó 25 céntims.

Váginlos ab aquestas canorgas y ab aquesta pulcritut als demás representants del país. Molts d' ells, mentres son

diputats proveheixen de paper per tot el resto de sa vida atipan de carmetlos á tota la coneixensa y son si senadors (qu' aquestos tenen dret á tassas de caldo gratis) 's mantenen al Senat y passen alli la convalescencia de totas sas malalties.

¡Pobre Pi y Margall! Tan'ta pulcritut en mitj de tanta bruticia. Ell si que podia titularse l' *avis rara*.

En Romero Robledo, pregat perqué prengué part á l' elogi fúnebre que tots els jefes de partit van fer en lo Congrés de 'n Pi y Margall, va negars'hi en rodó.

Molt ben fet. Hauria sigut tirarse ell mateix terra als ulls. ¿Com podia enaltir la consecuencia de 'n Pi uu *velleta*, un tráfuga de tots els partits com en Romero? ¿Com podia ensalsar la integritat y honrades del apóstol de la federació un tipo tan asquerós, tan amic de immoralitats y xanxullos, com l' ex pollo d' Antequera.

Va fer perfectament en Romero no desclouent el bech. Posar de relleu las grans qualitats de 'n Pi, hauria sigut posar en evidencia sos principals defectes.

A bé que tampoch hi feya cap falta son elogi fúnebre. Hauria sigut embrutar aquella hermosa solemnitat.

Una pianista vienesa anomenada Elena Litz acabava de tocar una pessa en un concert, havent sigut molt aplaudida pe 'l públich, quan de prompte 's tragué un revolver y 's dispará un tiro al cor quedant morta instantaneament.

Vaja si; la mateixa fi que se li esperava á n' en Gual, si no hagués parat la beneyteria aquella del «Teatre intim.» Pero aix' s com l' artista vienesa va suic darse en plena ovació, nostre Adriá s' hauria vist obligat á adoptar tan suprema resolució á instancias del respectable públich.

La ovació ja hi hauria sigut, pero no més quan 'ls *morenos* s' haguessin ben convensut de que 'n Gual ja havia fet l' ánech y no tornaria may més á engallarlos.

Els dependents curials han celebrat un mitin societari y s' han unit en societat de resistencia contra la tirania de 'ls amos.

Els pobres s' exclaman del poch sou, 's queixan de la explotació de que son victimas y 's dolen de la falta de consideració de sos principals.

Qué cómicis trovo jo als dependents de la curia en sas queixas y exclamacions!

Y com jo 'ls trobaran cómicis tots els qu' han hagut de corre, per sa desgracia, las oficinas de 'ls jutjes, escribans y procuradors.

Una gent que son capassos d' afeytar als litigants á pèl y á repèl, queixantse d' explotació y esclavitut!

Per esclavitut y explotació la de 'ls infelissos que van á caure á las grapas d' aquets ministrils de la justicia.

Val més caure al pati de la «Gardunya» ¡Deu nos guardi de sas urpas!

Per un projecte que fa molt temps 'ns rodola pe 'l magí y que pensém posar en práctica en ocasió oportuna, agrahiriam á tots els nostres estimats col·laboradors se servissin enviarnos la seva direcció y al mateix temps totas aquellas que poguessin adquirir d' amichs ó coneguts, cultivadors també de las lletres catalanas.

¡Gracias anticipadas!

LITOGRAFIA BARCELONESA

SAN RAMÓN, 6. - BARCELONA

UN CUADRO DE HISTORIA

Sant Robert i y demás companeros mits.